

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א • לע"נ הר"ד מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

גליון מס' 944

מסכת בבא בתרא קנ"ד - ק"ס ♦ אהלות י', א' - י', ג'

בס"ד, א' תמוז תשע"ז

השבוע בגליון

♦ מדוע פוסקים הלכה כתלמוד הבבלי ולא כתלמוד הירושלמי
♦ "גט" - מי נתן את הכינוי ומדוע

♦ ניתוחי מתים - כיצד ומתי
♦ עדות של קטן שתהפוך אותו לגדול...

דבר העורך

ר' לייב

לפני כמה שנים נפטר יהודי ישיש, ר' לייב ידובין ז"ל. הוא הלך לעולמו, לא לפני שהותיר רושם אדיר על יושבי בית המדרש שבעיר כרמיאל, אשר זכו לחוות בחזיון מדהים, נדיר ומפעים.

את המעשה המרתק סיפר הרה"ג ר' אברהם צבי מרגלית שליט"א, רב העיר כרמיאל, לטובת קוראי "מאורות הדף היומי".

יהודי ישיש עשה את דרכו לעבר בית המדרש המרכזי בכרמיאל. היה זה בערב שבת קודש. יהודים עטופים בכגדי שבת התכוננו לקבלת שבת בבית הכנסת, בשעה שהאיש טיפס על מדרגות בית הכנסת, הניח את ידו בסילודין על מזוזה השער, הידק את כובע הצמר על ראשו, פתח את דלת בית המדרש והתיישב בשורה הראשונה, מול ארון הקודש.

בין קבלת שבת לתפילת מעריב, רב העיר נשא את דבריו בפני המתפללים, כאשר לפתע עיניו של ר' לייב החלו לטוטט על פני כתלי בית המדרש, וחייפו אחר דבר-מה. הוא הביט במזרח, התבונן בארון הקודש, הסב את פניו לעבר צד צפון וצד דרום, עד שמבטו התמקד בקיר המערבי של בית הכנסת, בו ממוקם ארון ספרים גדול, הנושא את מדפיו ספרים לרוב.

הוא התרומם ממקומו והחיש את צעדיו לעבר ארון הספרים. עוד בטרם קרב אל הארון הוא הושיט את ידו מרחוק, בנסיון לגעת בהם. סוף סוף הוא עמד ליד ארון הספרים, הביט בהם בחרדת קודש, ודוק של דמעות כיסה את אישוניו. ידיו רפרפו באיטיות על פני כריכות הספרים, כמו יש בהם חשמל סטטי, ורטט של התרגשות הרעיד את גופו.

בעזרת קודש הוא החל ללטף את הספרים הקדושים. ספר אחרי ספר, כריכה אחרי כריכה. כה צעד באיטיות, מדף מדף, עמוד עמוד, עד שהגיע למדף שעליו הונחו כרכי התלמוד הבבלי. אור זרח על פניו. ש"ס וילנא. הוא נשא את שתי ידיו פרס את זרועותיו וחייב את הכרכים הגדולים, ברר אותם אחד אחד, עד שמצא את מבוקשו, מסכת יומא.

בידים רועדות הוא שלף את הכרך הגדול מן הארון, החזיקו צמוד ללבו וצעד עמו לעבר הספסל הקרוב, שם התיישב ופתח את הכריכה הגדולה ודמעות זלגו מעיניו. אצבעותיו רפרפו על פני הדפים הנה והנה, ימינה ושמאלה, אחורה וקדימה. לרגעים היה

דף קנד/א מעשה בבני ברק

ניתוחי מתים - כיצד ומתי

מאז ומקדם בקשו חכמי הרפואה ללמוד ולהחכים מגופות בני אדם שנפטרו לאחר מחלה. מצד אחד ניצב האיסור לנוול את המת, ומאידך קיים הרצון לנסות ולהציל על ידי הידע שיילקט, חיים יקרים של חולים במחלה דומה. לכל הפוסקים העוסקים בנושא ברור היה, כי אין כל היתר לשמר אבר של נפטר יהודי ולעכב את קבורתו. כמו כן ודאי, כי אין לבצע כל פעולת ניוול, היינו, אפילו חיתוך בלבד, כדי ללמוד את חכמת הרפואה. אמנם, רופא טוב אינו אלא מי שלומד את חכמתו תוך ניתוח גופות בני אדם, אך אין כל היתר לעשות זאת בגופות של יהודים שבנתחתן יש איסור חמור, וניתן ללמוד רפואה על גופות של אינם יהודים אשר הביעו את הסכמתם לכך.

במאמר זה נעסוק במקרה של יהודי שנפטר בבית חולים ממחלה מסויימת, ובסמוך למיטתו שוכב יהודי חולה אנוש באותה מחלה, והרופאים מבקשים לנתח את גופת הנפטר כדי ללמוד כיצד לנתח את החולה באופן היעיל ביותר, ועל ידי כך להציל את חייו. טרם נעסוק בנושא זה ראוי לצטט את דברי ה"נודע ביהודה" (שו"ת מהדורה תנינא יו"ד סי' ר"י) הכותב: "ואפילו רופאי האומות אינן עושים נסיון בחכמת הניתוח על ידי שום מת כי אם בהרוגים על פי משפט או במי שהסכים בעצמו בחייו לכך". כלומר, באותה תקופה כל הרופאים נהגו בזהירות מופלגת בגופות הנפטרים, ובכל זאת, ניתן למצוא בלשונו הפוסקים דאז ביטויים המצביעים על חששם הגדול כי היתר במקרה מסויים, עלול להוות פרצה עצומה לבזיון המתים וניוולם. כהרגלנו, איננו עוסקים בגליון זה בהלכה למעשה, כי אם בהעלאת נושאים הלכתיים אקטואליים על בימת הדף היומי. לפיכך, המאמר שלפנינו אינו כולל את כל השיטות, הסברות וההסברים, כי אם שתי שיטות עיקריות של גדולי הפוסקים. תחילה נפתח בדברי סוגייתנו, לגהווה בסיס למחלוקת איתנים בין הפוסקים.

כבר בזמן המשנה תפסה ההלכה במה מרכזית בחייה התוססים של העיר בני ברק, וכך, מספרת הגמרא, התייצבו בה שני אנשים לפני רבי עקיבא, ובקשו ממנו היתר לפתוח את קברו של קרובם שמכר קרקעות טרם מותו, כדי לבדוק אם בשעת מותו הוא כבר היה "גדול" לפי דיני התורה. כנגדם, התייצבו סוחרים זועמים שקנו מן המת קרקעות אותן הוא ירש מאביו, וטענו, כי הוא היה "גדול" בשעה שמכר קרקעות אלו. לשאלה זו, השלכה ממונית כבדת משקל. שכן, אדם אינו רשאי לבצע עסקת מכר בקרקע כי אם בבגרותו, משום שמי שאינו מגיע לבשלות שכלית מוגמרת, אינו רשאי לבצע עסקאות בקרקעות. לפיכך, בקשו היורשים לחפור את קברו כדי להוכיח שהנפטר לא הגיע לבגרות, וממילא על הקונים להשיב להם את הקרקעות. אולם, רבי עקיבא אסר עליהם לעשות כן, הן משום שאין כל וודאות שהם יצליחו לקבוע אם הנפטר היה גדול או קטן בשעת מותו. והן משום שאין רשות לנוול את המת. מהו המקור לכך שאין רשות לנוול את המת? ובכן, שאלה זו היא שאלת השאלות. לדעת ה"בנין ציון" (סי' קע"א), תשובתו זו

צעילוי נשמת

מרת **מרים דינה אורן** ע"ה

בת יצחק הלוי בלוק ז"ל נלב"ע ל' בסיון תשנ"ז

תנצב"ה

הנוצחה ע"י המשפחה

צעילוי נשמת

מרת **תקוה לוטה פלס** ע"ה

ב"ר שמואל ז"ל נלב"ע ד' בתמוז תשס"ג

תנצב"ה

הנוצחה ע"י המשפחה שיחיו

של רבי עקיבא קבעה מסמרות של ברזל שאין לנוול את המת, והעושה כן הרי הוא כגוזל את המת. אין, איפוא, גם כל היתר לנוולו כדי להציל חיים של אחר. שמא תאמר, הלא פיקוח נפש לפנינו? אומר ה"בנין ציון", מאחר שהמת פטור מכל המצוות, אין הוא מצווה להציל את החולה, ולפיכך, אין לאיש רשות לנוולו ולגרום לו צער כה רב. הנה, מוכיח הבנין ציון, הרי אדם שעומד למות, אינו רשאי להציל את עצמו ממיטה על ידי גזילת ממון חבירו! אם הוא יודע שלא יוכל להשיבו לבעליו (עיי' בבא קמא ס'ב וברש"י ובתוס' שם) אם כן, קל וחומר שאסור לאדם לבזות את חבירו ולנוולו [ועיי"ש] אם הקרובים רשאים לאשר את הניוול אף בפיקוח נפש].

אולם, הנודע ביהודה (מהדו"ת י"ד סי' ר"י) והחתם סופר (שו"ת י"ד סי' של"ו) חולקים וסוברים, כי דברי רבי עקיבא בדבר האיסור לנוול את המת, אינם שונים מכל איסור שבתורה. היינו, כפי שכל איסורי התורה נדחים מפני פיקוח נפש, כך גם האיסור לנוול את המת נדחה מפני פיקוח נפש ו"קרוב הדבר לוודאי" שאין איסור בדבר.

דף קנה/ב ועמדו שני האנשים וליכא

עדות של קטן שתהפוך אותו לגדול...

בסוגייתנו מבואר שקטן פסול לעדות, שנאמר (דברים יט/ז) "ועמדו שני האנשים" - אנשים כשרים להעיד ולא קטנים. בהקשר לכך, בעל המנחת חינוך (מצווה ד' אות י"ד) מסתפק בשאלה מעניינת. כידוע, על בית הדין לקבל את עדותם של אלו הבאים להעיד בפניו. והנה, בשלהי חודש ניסן הופיעו שני בני אדם בפני בית הדין, כשהם מבקשים להעיד שראו את הלבנה בחידושה ולפיכך, לאחר קבלת עדותם, ניתן לקדש את החודש הבא ולהכריז על ראש חודש אייר. אולם, בירור קצר עם העדים העלה, כי הם יהיו בני י"ג שנים ב... ראש חודש אייר. היינו, כעת הם קטנים, אם בית הדין יקבל את עדותם יוברר למפרע, שבשעת עדותם הם כבר היו גדולים, וממילא אף ניתן לקדש את החודש על פיהם. יש איפוא לדעת, האם ניתן לקבל את עדותם, ואם כן, האם בית הדין חייב לקבל את עדותם ככל עדים אחרים?

ובכן, עונה המנחת חינוך, הדבר נתון לשיקול דעתו של בית הדין. אם ירצו, רשאים הם לקבל עדות זו, שהרי לאחר ההכרזה על ראש חודש אייר, יתברר למפרע שעדים אלו כשרים היו. אולם, מכל מקום, אין חובה לקבל את עדותם, שהרי סוף סוף בשעה שהם ניצבים בפני בית הדין, קטנים הם. [עיי"ש שהיינו לתי' א' בתוס' במכות ב].

שאלה מעניינת נוספת נקשרת לסוגייתנו מדברי רש"י (בבא קמא פח/א ד"ה פסולה לעדות), אשר חורג מהרגלו ומוסיף סברה משל עצמו לדרשת התורה הפוסלת את עדותו של קטן. קטן, אומר רש"י, הרי אינו בר עונשין ואם יזימו את עדותו לא ניתן יהיה להענישו. לפיכך, אין הוא רשאי להעיד, שהרי כלל נקוט בידינו שאין לקבל אלא "עדות שאתה יכול להזימה". לכאורה, מדוע ראה רש"י צורך להוסיף סברה על דרשת התורה, ולחילופין, לאחר סברה נפלאה זו, מה צורך יש בדרשת התורה? בספרי האחרונים אנו מוצאים מספר הסברים מפולפלים ליישוב השאלה.

הגאון רבי דוד רפפורט (הגהות צמח צדק לשו"ת רעק"א מהדורא קמא סי' קע"ו) מתאר את המקרה הבא, שעל ידו הוא מחדד את הצורך בסברתו של רש"י כתוספת לדרשת הפסוק. נניח, אומר הגאון, שבית הדין קיבל את עדותם של שניים, ולאחר מכן התעורר ספק אם גדולים הם או קטנים. לאור דרשת התורה, הפוסלת קטנים לעדות, יש, איפוא, ספק לפנינו אם שניים אלו נחשבים עדים. לפיכך, במקרה זה עלינו לנהוג כבכל ספק מדיני התורה, על כל ההשלכות הנוגעות בדבר, להחמיר בספיקות דאורייתא וכדומה. אולם, סברתו של רש"י תמוטט את הספק לחלוטין ותגרום לכך שאין צורך להחמיר במאומה. שהרי גם מי שהוא ספק עד, אין אפשרות להענישו, שהרי אין מענישים על הספק. נמצא, שעדות זו נחשבת כ"עדות שאי אתה יכול להזימה" והעדות בטלה לגמרי...

הגאון רבי עקיבא איגר (שם) מתייחס לשאלה זו והוא מבאר את הצד השני - מדוע יש צורך בפסוק גם לאחר סברתו של רש"י? אין זאת, אלא משום שיש עדויות אשר לא נאמרו בהן דיני הזמה מפני שאין על מה להזים. כגון, המעיד שראה את הלבנה בחידושה, והתברר ששיקר, הרי לא התכוון להזיק לאיש בעדותו, וממילא גם אין עונשים אותו. לפיכך, יש צורך בדרשת התורה, שלעולם אין לקבל עדות של קטנים.

החידושי הרי"ם זצ"ל מצייר בהברקה מקרה מרתק, שקצוהו סובב את ראשו וחוזר חלילה, אשר על ידו הוא מבקש לחדד את הצורך בדרשת התורה, משום שאין די בסברת רש"י לבדה. שני עדים ביקשו להעיד שראובן גדול הוא וחייב במצוות, אך ראובן עומד עם חבירו ומבקש לערער את עדותם [עיי"ש שכתב בעצמו, שוודאי אין זה שייך מבחינה מציאותית, שהרי אין אדם מעיד על עצמו]. האם בית הדין רשאי לקבל את עדותו? ובכן, לאור דרשת התורה שקטן אינו רשאי להעיד, יאמרו לו חברי בית הדין "לדברייך, קטן אתה", היינו: לשיטתך שאינך גדול, לא ניתן לקבל את דבריך,

נדמה כאחד מל"ו צדיקים החוזר על תלמודו בזמן קצר, ותכף ישוב לאלמוניותו.

הדרשה הסתיימה, התפילה גם כן, והיהודי הישיש פנה אל הרב לברכת "גוט שאבעס", וסיפר, כי הבוקר, יום ו', הוא יצא בטיסה ישירה מויטבסק שבברית המועצות, ושוכן במרכז קליטה סמוך לבית הכנסת, ומיד עם בואו הוא פנה לתור אחר בית כנסת לתפילת השבת. לאחר מכן הוא החל להתנצל. סליחה, אמר, אני מבקש סליחה, שקמתי באמצע הדרשה לארון הספרים, אבל הייתי מוכרח, פשוט לא הייתי מסוגל להתאפק.

הנוכחים במקום הבינו כי לפניהם סיפור מעניין. הם התיישבו בניחותא, ר' לייב במרכזם, ואת אשר הם שמעו באותו ליל שבת, הם לא ישכחו לעולם. **הייתי** ילד קטן, החל הישיש לספר את סיפורו המרגש. התחבאנו עם המלמד בפינת מרתף באחד הבתים שברחוב מגורי, אי שם בברית המועצות, ולמדנו תורה. **אהבתי** את המלמד שלי, כה חיבבתי אותו, הוא היה נראה כמו רב, עם זקן לבן ופנים מאירות, וכל מה שהוא רצה היה ללמוד איתנו תורה.

למדנו גמרא, ואני, איך לומר, היה לי כשרון לא רע, אגוטע קאפ. התקשתי בשאלה, לא הבנתי, והרבי התחיל לסובב את כפתו הגדולה, כמנהגו בשעה שהיה מהרהר. הוא הספיק לומר לי, "אה, לייבלה, קושיה נהדרת", כאשר נשמעו פסיעותיהם ההולמות של פורעים חוליאנים. הם דפקו, חבטו ושברו, הוציאו אותנו החוצה בכח הזרוע, והוא המלמד, שאת שמו כבר איני זוכר, צעק לעברי, לייבלה, לייבלה, התשובה לשאלה שלך נמצאת במסכת יומא בדף...

מאותו יום ואילך, לא ראיתי צורת גמרא. רוסיה הסובייטית השילה ממני את התפאורה היהודית, הפכתי לרופא בכיר, התרחקתי מקיום המצוות, והיום, היום, באמצע הדרשה, פתאום, נזכרתי בשאלה, השאלה שלי, של לייבלה, שיש לה תשובה במסכת יומא.

אתה מבין, כבוד הרב? חיכיתי שישים וחמש שנים לקבל תשובה על השאלה שלי, לא הייתי מסוגל לחכות אפילו שנייה אחת. בו ברגע שנזכרתי כי בבית הכנסת יש ש"ס, ובש"ס יש מסכת יומא, ובמסכת יומא יש תשובה לשאלה של לייבלה, הילד מהעיריה שלמד תורה עם הרבי, כלום יכול הייתי לשבת על מקומי? **הוא** סיים את דבריו ופרץ בבכי מר.

ר' לייב ידובין זכרונו לברכה. זהו כוחה של גירסה דינקותא.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. פסק: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

ברכת התורה, העורך

פנינים

דף קנח/ב אורא דארץ ישראל

לימוד הבנים סגולה ליישוב טוב!!

רבי זירא מספר, שלאחר עלייתו לארץ ישראל זכה לעמוד על אמיתות הדברים בסוגייתנו. את הבנתו המחודשת תלה רבי זירא בכך ש"אורא דארץ ישראל מחכים". בעל השל"ה הקדוש בספרו (ספר במדבר דברים - פרשת וזאת הברכה תורה אור ד') כותב בהקשר זה כי הארץ המובטחת, שסגולת האויר בה להחכים ולפתח את השכל, ניתנה לנו כדי שנוכל לעמוד בה בתורה הקדושה וללמד בה את בנינו בהצלחה יתירה.

על פי זה, כתב, גם יובנו הפסוקים (דברים יא/ט) "ולמדתם אתם את בניכם וכו' למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה אשר נשבע ה' לאבותיכם..." ומדוע תלה הכתוב את אריכות ימינו על האדמה המובטחת שהיא ארץ ישראל? זאת, מאחר שהמלמד בני תורה בארץ ישראל מקיים בעצמו ובבניו את התנאי שעבורו קבלנו את הארץ וממילא ביושר מגיע לו שהתורה תברכנו "למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה..."

שהרי קטן פסול לעדות. אך הבה ונבדוק את פני הדברים לו היינו מסתמכים על סברתו של רש"י בלבד.

לפי סברת רש"י אין מקבלים עדות של קטן, משום שאי אפשר להענישו אם יתברר שעדותו שקרית, שהרי קטן אינו בר עונשין. האם ניתן לומר כן במקרה שלפנינו? כמובן שלא, שהרי אם תוזם עדותו של ראובן, יהא זה מפני שיתברר שהוא... גדול, ואם כן ניתן להענישו... יש, איפוא, צורך מובהק בדרשת התורה.

דף קנח/ב אורא דארץ ישראל מחכים

מדוע פוסקים הלכה כתלמוד הבבלי ולא כתלמוד הירושלמי

סוגייתנו מספרת, שרבי זירא עלה מבבל לארץ ישראל, ולאחר שהשתקע בארץ הוא שינה את דעתו בדין מסויים. רבי זירא עצמו תלה את שינוי דעתו בכך, ש"אורא דארץ ישראל מחכים". בהקשר לכך מציינים המפרשים את הגמרא (בבא מציעא פה/א) המספרת, שרבי זירא התענה מאה תעניות כדי שישכח את תורת חכמי בבל ויוכל ללמוד היטב את תורת חכמי ארץ ישראל. לא זו בלבד, אלא שבמקומות נוספים משבחים חז"ל את מעלת לימוד התורה בארץ ישראל, ואמרו (בראשית רבה פרשה ט"ז אות ד) "שאין תורה כתורת ארץ ישראל ולא חכמה כחכמת ארץ ישראל", וכן כתוב (ירושלמי נדרים פ"ו הל' ח) "חביבה עלי כת קטנה שבארץ ישראל מסנהדרין גדולה שבחוצה לארץ" וכיוצא בזה במקומות אחרים (ראה עוד בירושלמי שבת פ"א הל' ד, סיפור על רב ורבי יהודה נשיאה בקשר לכך).

כידוע, בידינו שני תלמודים, התלמוד הבבלי שהתחבר בגולת בבל, והתלמוד הירושלמי שהתחבר על ידי חכמי ארץ ישראל. תורת בבל, הלא היא התלמוד הבבלי, נפוצה בפי כל ונגרסת בין יהודי העולם, במידה ניכרת לאין ערוך מן התלמוד הירושלמי. גם לעניין פסק הלכה, כאשר יש מחלוקת בין התלמוד הבבלי לתלמוד הירושלמי, אזי, בדרך כלל נפסקת ההלכה כתלמוד הבבלי, גם כאשר הוא מקל יותר מן התלמוד הירושלמי (הרי"ף סוף עירובין, והובא גם ברא"ש שם, סמ"ג לאוין ס"ה רב האי גאון בתשובה המובאת בספר האשכול הלכות ס"ת, מבוא התלמוד לרבי שמואל הנגיד, ועוד).

מדוע התקבלה תורת ארץ ישראל לעומת תורת חכמי בבל, עד שהכרעה כאשר יש מחלוקת ביניהן היא לצידו של התלמוד הבבלי? בסוגיה זו דנו קדמונינו תוך שהם גם שואלים, כי לכאורה ראוי היה לעסוק בלימוד התלמוד הירושלמי, אשר הוא מתורת חכמי ארץ ישראל.

רב האי גאון (שם) מבאר, כי אמנם חכמי ארץ ישראל מופלגים בחכמה היו מחכמי שאר הארצות. אלא, שבצוק העיתים הושתו עליהם גזירות קשות ורעות, עד שנתמעטה התורה בארץ ישראל, ולפיכך, נתעלתה תורת חכמי בבל אשר עסקו בתורה ללא טרדות קשות כל כך [ראה בספר עם סגולה להרב אביגדור מילר שהארץ בענין זה].

ראשונים נוספים מנמקים (רב האי גאון שם, רי"ף שם, והמהרי"ק שורש צ"א), כי מעלת התלמוד הבבלי היא בכך שהוא חובר על ידי רב אשי זמן רב לאחר חתימת התלמוד הירושלמי. ומאחר שבפני רב אשי עמדו דברי התלמוד הירושלמי ואף על פי כן הוא חלק עליהם להלכה, הרי שיש לנהוג לפיו, שכן, כלל נקוט בידינו: "הלכה כבתרא", היינו: במקום שבו נחלקו חכמים על חכמים מדורות שקדמו להם, עלינו לנהוג כפסיקתם של החכמים המאוחרים, למרות מעלת החכמים הקדמונים, מאחר שהחכמים המאוחרים יותר ראו את דברי קודמיהם ובכל זאת הכריעו שלא כדעתם. [עיי ר"ש סנהדרין פ"ד ה"ו, ובתוס' קידושין מה/ב ד"ה הוה ובדברי הפוסקים עיי מהרי"ק שורש פ"ד וצ"ו, וברמ"א חו"מ סי' כ"ה סעי' ב' ובש"ך שם ס"ק כ"א ועוד].

אכן, כאמור לעיל, בדרך כלל נפסקת ההלכה כדברי התלמוד הבבלי. אך מאחר שאין זה "כלל ברזל", ניתן למצוא במקומות מסויימים שהראשונים פסקו הלכה כתלמוד הירושלמי, וכגון, הרמב"ם אשר פסק במספר מקומות כתלמוד הירושלמי, כאשר דרכו סלולה יותר (מהרי"ק שורש ק' ומראה הפנים לירושלמי בבא מציעא פרק ח' הלכה ד'. ועיין בשדי חמד חלק ו' כללי הפוסקים סימן ב' שהארץ בענין זה).

דף קס/א גט פשוט

"גט" - מי נתן את הכינוי ומדוע

פרקנו, העוסק בדיני שטרות וגיטין ובדקדוקי כתיבתם, נקרא "גט פשוט". אף על פי שלרוב הכינוי "גט" נועד לציין שטר כריתות, מבהירים הרשב"ם ובעלי התוספות (ד"ה גט פשוט) בסוגייתנו, כי כל שטר חוב נקרא "גט".

דף קנח/ב אורא דארץ ישראל מחכים
אורא דארץ ישראל מחכים
האדמו"ר מגור בעל אמרי אמת זצ"ל, ביקר מספר פעמים בארץ ישראל קודם שהתיישב בה. באחד מביקוריו התוודע למחלוקת שונות שאירעו אז בארץ. כשחזר לפולין נשאל:
הלא אמרו "אורא דארץ ישראל מחכים", יספר, איפוא, דבר מה מחכים מהמתרחש בארץ הקדושה. אמת, ענה. אורא דארץ ישראל מחכים. אבל הלא "סייג לחכמה שתיקה"...

דף קס/ב והווי קפדי טובא
הדגים החרוכים שחרכו מליוני בני אדם
רבי משה רוזנשטיין זצ"ל, משיגח בישיבת לומז'א בפולין, סיפר את הסיפור הבא, אותו שמע ממקורות מוסמכים:
מלחמת העולם הראשונה, שנמשכה כארבע שנים, פרצה ביום תשעה באב תרע"ד, והותירה את אדמת אירופה חרוכה ושרופה, מקברת את מיליוני מתיה. **קודם לכן** ניהל שר החוץ הרוסי - סזונוב, משא ומתן עם ממשלת גרמניה. הגרמנים דרשו שרוסיה תבטל את הגיוס הצבאי שפתחה בו. לו היה סזונוב רגוע ונינוח והיה עונה להם בשפה רכה, יתכן כי המלחמה הייתה נדחית או מתבטלת לגמרי. אבל דא עקא: סזונוב אהב דגים מטוגנים...
מה לדגים המטוגנים ולתרועות מלחמה?
ובכן, השר התכונן לשבת לסעודתו, וצויה על המשרתת להכין את המטעמים אשר אהב. זו, למזלה הרע, הקדיחה תבשילה, הדגים כמעט נשרפו וסזונוב כעס ורתח על המשרתת. והנה, תוך כדי סערת זעמו נשמע צלצול מכשיר הטלפון, כשמעברו השני של הקו נציגי גרמניה למשא ומתן...
סזונוב הנירוז ניהל את השיחה בטון 'המשך' לקולי הקולות שהומטרו מפיו קודם לכן על המשרתת. כמובן, שהגרמני לא טמן פיו בצלחת...

"התחברתי והרגשתי את מתיקות התורה"

בדרך, בבית, בעבודה,

24 שעות

ביממה

מתחברים לשיעור המרתק

להאזנה חייגו:

073-2951342

למסכת הנלמדת הקישו 1

בעלות שיחה רגילה

יש מהראשונים שכתבו, כי פירוש המילה "גט" הוא שטר, אלא שבני אדם התרגלו לכוונת בשם זה רק את שטר הכריתות של האשה (רש"י גיטין סה/ב ד"ה כתבו). בעל שלטי גיבורים (תחילת גיטין) מציין כי הטעם לכך הוא על פי המסופר בירושלמי על אבן הנמצאת בכרכי הים ו"גטא" שמה, על שם שמגרשת את כל חברותיה.

לדעת ראשונים אחרים השם "גט" מיוחד בעיקרו לשטר כריתות הניתן על ידי הבעל לאשתו. יש שפירשו כי שטר הכריתות נתכנה כן על שם שיש לכתוב את הגט ב"ב שורות כמניין המילה גט (תוי"ט ריש גיטין בשם התשבי. ועיי"ש שדחה את דבריו כמש"כ התוס' וכתב שלשון "גט" הוא בארמית וכתרגומו של אונקלוס "ספר כריתות - גט פיטורין"). המהרי"ט אלגזי (קהלת יעקב לשון חכמים אות קס"ג) נותן טעם נאה לכך שהמילה גט נבחרה ככינוי לשטר כריתות, כי האותיות ג' וט' אינן מופיעות בתנ"ך כשהן סמוכות זו לזו: אין, איפוא, מילה מתאימה יותר לסמל את הפירוד הנעשה על ידי שטר הכריתות, מאשר המילה גט.

הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א מוצא לנכון לחבר שני הסברים אלו למקשה אחת. תחילה, הוא מעיר, כי הוא בדק ומצא - שנים רבות לפני המצאת המחשבו- צירופי אותיות נוספים שאינם מופיעים בתנ"ך, והם: ג-ק, ז-ט, ז-צ, ס-צ. מדוע אם כן נבחר צירוף האותיות ג' ט' כדי להרכיב את המילה הבאה לסמל את שטר הכריתות? אין זאת, אלא שביקשו לבחור מילה המסמלת את שני הדברים יחדיו, הן את י"ב השורות אשר יש לכתוב בשטר הכריתות, והן את הפירוד שיוצר שטר זה בין בעל לאשתו, ולכן בחרו את המילה גט! (טעמא דקרא פרשת כי תצא).

אגב, נציין לגבי כתיבת י"ב שורות בגט, כי הרמ"א (שולחן ערוך אבה"ע סי' קכ"ה סעי' י"ב) מכשיר גט שלא נכתב ב"ב שורות כנדרש, לפחות במקום אשר מסיבה כל שהיא אין אפשרות לחזור ולכתוב גט נוסף, או כאשר מעשה הגירושין הסתיים (בית שמואל שם ס"ק י"ט). לדעת הרשב"א יש להכשיר את הגט לגמרי, והוכחתו מן הנאמר במשנה (גיטין פ"ב מ"ג) שאפשר לכתוב גט על עלה של זית. ברור לכל, כי בגט זה אין מקום ל - 12 שורות... (שו"ת הרשב"א ח"א סי' אלף ר"כ, ועיי' בביאור הגר"א שם ס"ק י"ד).

בתום השיחה המתוחה, עוד באותו לילה, ליל ט' באב, פרצה המלחמה הנוראה...
מה נורא הכעס! (הסר כעס מליבך, אהבת מישרים).

נתרם בעילום שם
לעילוי נשמת זכר יקירם
נלב"ע ל' בסיון
תנצב"ה

לעילוי נשמת
הר"ר פלטיאל בהגאון ז"ל
ב"ר גרשון חנוך ז"ל נלב"ע ב' בתמוז תשס"ד
תנצב"ה
הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת
מרת ציפורה פייגא רפאלי ע"ה
ב"ר סיני ז"ל נלב"ע ו' בתמוז תש"ן
תנצב"ה
הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

מרת רבקה אקשטיין ע"ה ב"ר שמעון ז"ל
נלב"ע א' דר"ח תמוז תשנ"א תנצב"ה
הונצחה ע"י בנה הר"ר דוד אקשטיין הי"ו - אנטוורפן

נר ה'
נשמת
אדם

חוויה רוחנית מרגשת

ספרון חודשי ללימוד יומי קצר
בכל יום משנה אחת
הלכה אחת וקטע מהגמרא

לחודש התנסות חינם!

חייג עכשיו: *3029

או שלח מייל לדוא"ל veten@meorot.co.il

